

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

135. An Episcopus possit in impedimentis dirimentibus ante contractum
matrimonium, auctoritatem suo Vicario, vel aliis delegare? Et an ipsemet
Episcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

De Dispensationibus Resol. CXXXV. 261

Glossa. Placuit. C. de iudic. Et necessitas facit probabile, quod aliqui de se probabile non foret, l. qui peritior 27 in addit. margin. ff. de manumiss. et sta. men. unde se dice tandem, quæ non solum necessitas non habet legem, sed ipsa legem facit. Huc vsque Martinus.

13. Sed observa etiam supradictam sententiam Leonidrum de Sacr. rom. 2. tr. 9. disp. 24. q. 9. extendere ad forum externum, sic enim ait; Episcopus etiam potest dispensare in impedimentis publicis, & foro externo, casu (& non aliter) quo de facto datur necessitas maxima in illis dispensandi, & non patet aditus ad Pontificem, aut si patet, est periculum magnum in mora. Probatum primò. Quia ea sola aut præcipua de causa, potest Episcopus, in dicto casu, dispensare impedimentis occultis, & pro foro interno, quia videlicet ob urgentem dispensandi in illis necessitatem, præsumitur à summo Pontifice facultatem habere, vt docet Sanchez, Basilius, & alij Doctores q. 7. & 8. pro nobis relati: ergo si detur Basilio quo vigeat necessitas magna, etiam in impedimentis publicis: & pro foro externo, dispensandi, etiam debet habere eandem facultatem à summo Pontifice ad dispensandum in illis: nam utrobique currit eadem ratio.

14. Secundo probatur rationibus pro parte negatiua adductis, nam certè hanc nostram modò explicationem aperte probant. Quia dato casu præassignato, Romanus Pontifex, id verè concederet ob animarum salutem, si de eo requisitus esset: ergo. An autem de facto possit occurrere casus, cuius magna necessitas vigeat Episcopum ad dispensandum in aliquo impedimento publico, videant ipsi. Mihi, etiam difficile accidere posse videatur, non tamen impossibile, vt ex dictis facile colligi potest. Ita ille.

15. Sed ego omnia supradicta secundum mentem supradictorum Doctorum dicta esse volo, ego enim non recedo à sententiâ, quâ olim docui, nempe non esse locum dispensationi, quando mala fides intercellit, sed adverte tunc dicendam esse malam fidem, quando coniuges non solum sciunt impedimentum, cum contrahere volunt, sed etiam sciunt inde oriri impedimentum dirimens matrimonium contrahendum, nec censendam esse malam fidem, quamvis procedat ex lata culpa & ignorantia culpabili, quia Tridentinum citatè expressè petit, vt scienter præsumatur, et non verè dicitur scienter facere, qui ex ignorantia etiam facit, sed dolus requiritur. Vnde solum excludatur bona fides quâdo ignorantia esset adeo etiam, vt esset ingès temeritas, quia tunc æquiparetur dolo. Et valde notetur à Cõsiliariis omnia, quæ in his tribus Resolutionibus à me superius dicta sunt, nam in praxi facile possunt accidere.

RESOL. CXXXV.

An Episcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, auctoritatem suo Vicario, vel alijs possit delegare.

Et an ipsomet Episcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, possit dispensare? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Rel. 39.

Magna questio est inter Theologos recentiores, an Episcopus in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium dispensare possit: Et negat novissimè Texeda in Theol. mor. rom. 2. lib. 4. tract. 3. controu. 23. §. 1. num. 25. quia, ait ipse, antequam matrimonium contrahatur, cum nulla possit vrigere necessitas ad dispensandū in im-

pedimentis matrimonium dirimentibus, nec possit esse ad Pontificem facilis transitus; non præsumitur adesse Pontificis consensus, qui necessarius est, vt Episcopus in ipsius lege dispenset. Cõfirmatur: nam si potest Episcopus dispensare in impedimentis matrimonium dirimentibus, postquam iam initum est, idè est, quia constat de publicitate matrimonij, eum initū sit in faciem Ecclesiæ, iuxta formam à Concilio Tridentino petita, & non constat de impedimento, cum sit occultum; & aliàs si non dispensaretur in illo, oriretur scandalum, si prædicti coniuges separarentur: hæc ratio non currit, quando matrimonium non est initum, cum possit tempus protrahi, & ad Pontificem recurri pro obtinenda dispensatione: ergo in tali casu non potest Episcopus dispensare in impedimento dirimente ante contractum matrimonium. Secundo, quia si permitteretur, quòd Episcopus dispensaret in impedimentis dirimentibus ante contractum matrimonium, aperiretur quidem ianua ad multa fraudulenta matrimonium, cum possit fingi necessitas vrgens, vbi nulla est, & allegari difficultas recurrendi ad Pontificem, vbi talis non est, nec vrigere potest tā gravis necessitas, quæ difficilem reddat ad Pontificem pro obtinenda dispensatione transitum: nam, si aliquis casus potest contingere, in quo horum modernorum sententia, verificari possit, solus esse potest, quando duo consanguinei in gradu prohibito habuerint copulam carnalem inter se sub spe futuri matrimonij, & ne vir à prole sua facta recedat, si fortasse timeret periculum, si tunc, ne femina violata remedio maneret destituta, & ob maiorem temporis accelerationem, vt obuietur tanto malo, poterit quis dicere posse Episcopum dispensare. Ceterum, nec in isto casu vrigere grauissimam necessitatem, nec difficile ad Pontificem recursum reperire, ex eo mihi persuadetur: quia in tali casu inueniuntur duo impedimenta, quorum necessariò Pontifex debet fieri certior, nec vrgens necessitas instat, vt difficilis ad Pontificem sit accessus. Et præterea arguitur, quia copula illa inter illos consanguineos habita sub spe futuri matrimonij, vel est manifesta, vel occulta: si est manifesta, necessarium est, vt pro dispensatione obtinenda recuratur ad Pontificem, vt notum est: si est occulta, cum non sit periculum in mora, & possit Pontifex consuli, necessariò ad illum recurrendum est: nam in eo casu non præsumitur voluntas Pontificis adesse, quod necessarium est, vt Episcopus in casu necessitatis vrgentis, possit in impedimentis dirimentibus dispensare.

2. Sed ego satis probabiliter affirmatiuam sententiam teneo, & præter Vasquez, Sanch. Hurtad, & Poncium, hoc etiam docet Castr. Pal. rom. 5. disp. 4. punct. ult. §. 1. n. 9. quod colligitur ex c. 2. de dispens. impuber. ibi: *Districte iubeamus, ne aliqui ante etatem à Canonibus præscriptam coniungantur, nisi forte aliqua vrgentissima necessitate interveniente, ut pote pro bono patris talis coniunctio toleretur. Toleretur, inquam, non permissiue, sed approbatiue, vt advertit Basilius Poncius lib. 8. c. 13. n. 6.* Ergo ex vrgenti necessitate ante contractum matrimonium potest Episcopus in impedimento ætatis dispensare: sed eadem est ratio in aliis impedimentis. Ergo in omnibus admitti debet hæc dispensatio. Ratio autem id manifestè conuincit, idè est namque conceditur Episcopo potestas dispensandi in his impedimentis matrimonio contracto; quia communi Republicæ bono, animarumque saluti expedit, ne vrgente necessitate homines remedio salutari destituantur: at ante matrimonium contractū vrigere ea necessitas dispensationis potest, vt compertum est: ergo concedenda est Episcopis hæc potestas. Vnde patet,

PLA NIA
Omnia
No. III. IV. V
E. III

patet, non bene dixisse Texedam, in illo solo casu supra adducto, nostram sententiam verificari posse: nam in multis verificatur, ut cum aliquis proximus matrimonium contrahere astringitur ob legitimam prolem, ob restaurandum honorem, ob discordias legendas, vel ob propriæ animæ salutem.

Sup. hoc sit
præ in Ref.
130. §. Qui-
bus.

3. His suppositis, ad questionem propositam in titulo Resolutionis respondeo affirmatiue. Dico igitur, Episcopum posse suo Vicario, & cuilibet alteri potestatem dispensandi in impedimentis ob urgentem necessitatem specialiter delegare, sicuti docuit Covarruuias lib. 3. ar. cap. 20. à num. 6. Sanch. lib. 2. disp. 40. à n. 15. Gutierrez de matrim. cap. 4. num. 16. Ratio ea est: quia hæc potestas à Pontifice conceditur Episcopis, quatenus tales sunt At iurisdic-tio Principis privilegio competens alicui, non qua talis persona est; sed quatenus talem dignitatem, vel officium retinet, non est delegata, sed ordinaria, & iurisdictionis ordinariæ iura habet, ut tradit Bartolus in l. Ambrosia, n. 3. ff. de decretis ab ordine faciend. Covarruu. d. c. 20. n. 6. Sanch. disp. 40. num. 14. Gutierrez n. 16. Ergo hæc potestas Episcopis competens, cum eorum dignitati, & officio perpetuo sit annexa, delegari potest, iuxta Gloss. in cap. fin. de officio Ordinarij. Quod ad id verum est, ut non solum possit Episcopus hæc potestatem delegare pro vno, vel alio casu occurrere, postquam ipse casus evenerit, ut placuit Henriquez lib. 6. de penit. cap. 14. num. 7. in c. 20. n. 6. Sanch. lib. 2. de irregularit. cap. 19. in fine: sed antequam casus velus evenerit, poterit hanc potestatem Vicario, vel alteri, ad omnes casus eventuros specialiter delegare. Verbum enim, specialiter, non specialem casum exigit; sed specialem, & expressam delegationem, ut tradit, aliis relatis, Sanch. d. disp. 40. n. 17. Gutierrez c. 49. n. 21. Et hanc opinionem tenet etiam Hurtadus de matr. disp. 26. diff. 2. n. 7. cui adde Martimum Perez disp. 44. sect. 7. n. 3.

4. Nec obstat Concilium Tridentinum sess. 2. c. 6. de reformatione, ubi concedit Episcopis calus Pontifici occultos, & explicat, per se, vel per Vicarium: ergo clarè denotat, non posse Episcopos delegare, ubi non committitur Episcopis delegandi potestas. Respondeo Concilium solum velle Vicarij Episcopi non habere ex generali commissione Vicariatus, prædictos casus nisi sibi specialiter committantur; non verò intendere Episcopo negare potestatem generaliter delegandi.

RESOL. CXXXVI.

An Episcopus post matrimonium contractum, dispensatione subiectionis obiecta, possit dispensare in eo impedimento, dispensationem Pontificis confirmando? Ex part. 9. tit. 7. & Misc. 2. Ref. 40.

Sup. hoc sit
præ in Ref.
132. §. Nota
tamen. & in
Ref. 133. §.
Notandum
est.

§. 1. Affirmatiue videtur respondere Hurtadus de matrim. disp. 26. diff. 2. num. 9. quia hoc videtur concessum in cap. Quia circa, de affinit. & consanguinitate quatenus Pontifex consultus de his qui subreptitia dispensatione contraxerunt, respondit Episcopo interroganti: Dissimulare poteris, ut remaneant in copula sic contracta, cum ex separatione videas grave scandalum imminere, illa namque dissimulatio, dispensatio est. Nam, licet dissimulatio Superioris, que suo facto, & impunitate fit, non sit dispensatio, ut probat textus in cap. Cum iam dudum, de præbend. at dissimulatio verbis facta, dispensatio cenferi debet: quia est quedam approbatio. Et circa hanc sententiam dubius manet Basilius Poncius de matr. lib. 8. c. 18.

2. Mihi verò profus displicet. Dico igitur cum Perez de matr. disp. 43. sect. 6. n. 15. non esse talem facultatem Episcopo concessam, quia textus solum habet, Episcopum dissimulare posse; ut remaneant illi in matrimonio mediæ dispensatione subreptitia contracto, si ex separatione grave imminet scandalum. Nam coniuges bona fide existimabant se legitime coniugatos esse & ex veritatis detractione timebatur græve scandalum: quapropter Papa tacendum, & dissimulandum esse dicit, illoque in matrimonio putatio, & invincibili ignorantia excusatio, permittendo esse. Nec opposita sententia ex textu in cap. Quia circa, vllatenus colligere potest, Pontificem Episcopis hanc potestatem concessisse: ad summum enim probaretur, eo casu datam fuisse illi Episcopo eam facultatem, non tamen inde inferendum est, omnibus Episcopis datam esse. Sed neque hoc ex prædicto textu probatur: non enim Pontifex alicuius dispensationis meminit; sed solum dixit, ob græve scandalum ex separatione imminens permittendo esse illos coniuges in sua bona fide perseverare. Si autem ipse Pontifex dispenseret, vel facultatem dispensandi Episcopo concederet, monendi essent coniuges, ut matrimonium reualidarent; quia copula subsequens, cum procederet ex errore, quo credebant se matrimonio esse ligatos, matrimonium constituere non poterat, & satis inconsequenter à suis principiis existimavit Basilius Poncius d. lib. 8. cap. 13. num. 7. ut interpretationem legitimam Th. Sanch. lib. 2. de matr. disp. 38. num. 12. impugnet: ut optime observat Castr. Palaus tom. 5. disp. 4. punct. vlt. §. 1. num. 11. Non bene itaque Glossart, Cardinalem Hostiensem, Henricum, Alexandrum de Nevo, Barcinum, Conradum, Henriquez, & alios affirmatiue sententiam ad hæc sese dicendum est.

3. Nec supradictis obstat, Episcopos in sua Dicecesi, & Legatos in terminis suæ legationis videri posse dispensare in impedimento consanguinitatis, & affinitatis, iuxta Trid. sess. 24. c. 5. de reformatione. ubi Concilium permittit certis conditionibus dispensationem in gradibus prohibitis, non explicans à quo hæc dispensatio fieri possit: atque ita censetur concedere facultatem Episcopo, cum alioquin permissio nihil operatur. Confirmatur, Concilium etiam generale non potest Summo Pontifici præscribere, quibus conditionibus possit dispensare: cum ergo prædicto capite ad fiat, apparet per illud dari Episcopis potestatem dispensandi. Responderetur, negando Episcopis competere facultatem, de qua ibi est sermo: quod patet ex ipsa Ecclesiæ praxi: nullus enim ordinariè recurrit ad Episcopos pro impetranda dispensatione in gradibus prohibitis. Unde dico, Concilium eo loco non permittere dispensationem; sed tacite rogare Summum Pontificem, ut iis, quæ in prædicto capite ponitur, sese velit conformare non faciliè dispensando, nisi conditiones ibi requisite inveniantur in penis dispensationem. Ex quibus patet responsio ad confirmationem, quod scilicet, Concilium nullas imponat conditiones Pontifici, tanquam superiori; & tamen illud caput aliquid operetur: quia operatur per modum supplicationis ipsi Summo Pontifici factæ. Nec contrarium sustineri potest, ut præter rationes supradictas confirmat universalis consuetudo, & praxis Ecclesiæ, contra quam faxit Deus, quod quidam Antistes miserimè his temporibus non fuerit operatus, & in errore lapsus: & ided hanc sententiam, & omnia supradicta docet Perez ubi sup. n. 14. & præpos. 3. p. 9. de disp. d. n. 2. n. 6. & alij committer.

RESOL.